

Slovakya'daki Macar Azınlık ve Bunun Slovakya - Macaristan İlişkilerine Etkisi

Emre SARAL¹

Özet

Orta Avrupa'da iki komşu ülke Slovakya ve Macaristan arasında, Slovak ülkesinde yaşayan Macar azınlık konusunda anlaşmazlık yaşanmaktadır. Orta Avrupa'da Karpat Havzası'nın kuzeyinde yaklaşık bin yıl hükmeden Macarlar 1920 yılında imzalanan Trianon Antlaşması ile azınlık statüsüne düşmüştür. Günümüzde Slovak Cumhuriyeti'nin tabiyetinde olan Macar azınlık sosyal ve kültürel haklarından yeteri kadar istifade edemediğinden şikayetçidir. Slovaklar ise Macaristan'ı irredentist hareket etmekle ve kendi ülkesinde yaşayan Macar kökenli halkı bu doğrultuda kullanmakla suçlamaktadır. Böylece Tuna'nın iki yakasında çıkarılan yasalar komşu iki ülkenin arasında yeni krizlere sebep olmaktadır. Diğer taraftan, iki ülkede de aşırı milliyetçi hareketler ivme kazanmakta, yasadışı silahlı ve üniformalı gençlik örgütlenmeleri gözlemlenmektedir. Bunun neticesinde etnik kökeni nedeniyle insanlar tartaklanmakta, spor müsabakalarında olaylar çıkmaktadır. Sorunların en belirgin nedeni iki ulusun da tarihî kaygılarından kurtulamamış olmasıdır. Karpat Havzası'nın ve Slovak-Macar ilişkilerinin tarihinin iyi tahlili günümüzde yaşanan sorunların anlaşılmasına ışık tutacaktır. Bu makalenin konusu Slovak kimliğinin oluşumu, Macarlar'ın Slovak topraklarında azınlık statüsüne düşmesinin ardından yaşanan gelişmeler ve Macar azınlık çerçevesinde Slovakya ile Macaristan arasında yaşanan güncel sorunlar üzerinedir.

Anahtar kelimeler: *Slovakya, Macaristan, Macar, azınlık*

¹ Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Araştırma Görevlisi, saral@hacettepe.edu.tr

Hungarian Minority in Slovakia and Its Effect on Slovakia Hungary Relations

Abstract

There has been a conflict between Slovakia and Hungary, two neighboring countries at the Carpathian Basin concerning the Hungarian minority in Slovakia. In consequence of the Trianon Peace Treaty (1920) Hungarian origin people became the minorities at the territories where they had ruled nearly for a thousand year. In recent times the Hungarian minority under Slovak citizenship claims that the minority could not enjoy social and cultural rights given by the Constitution and are suppressed by the Slovak authorities. On the other hand, the Slovak authorities accuse Hungary of irredentism and assert that the Hungarian government seeks to interfere their internal affairs through the Hungarian minority in Slovakia. Therefore new laws introduced in both banks of the Danube has been paving a way for new crises. Another problem is the rising extremism among both Slovak and Hungarian nationalists that sows the seeds of illegal armed and uniformed youth organizations. Therefore, violence towards the members of the minority groups and fights in sport matches have been increasing. The main reason of those problems is the fact that both nations are incapable of erasing their mind from their historical solicitudes. Well understanding of history of the Carpathian Basin and Slovak-Hungarian relations would shed light upon the roots of the current problems. Thus this article aims to inform the reader on the emergence of the Slovak identity, the history of the Hungarian minority in Slovakia and recent developments concerning the relations between Slovakia and Hungary with respect to Hungarian minority in Slovakia.

Keywords: *Slovakia, Hungary, Hungarian, minority*

Giriş

Slovakya, Orta Avrupa’da, Karpatlar’ın kuzeybatı yamacında dağlarla çevrili bir kara devlettir. Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Polonya, Macaristan ve Ukrayna’ya komşu olan ülkenin yüzölçümü 49 bin km²’dir. 31 Aralık 2009 itibarıyla ülkenin nüfusu 5 milyon 424 bin 925’tir.² Birinci Dünya Savaşı’nın sonunda 1918 yılında kurulan Çekoslovakya’yı oluşturan iki devletten biri olan Slovakya, Soğuk Savaş’ın sona ermesinin ardından, 1 Ocak 1993 tarihinde Çekler’den ayrılarak bağımsızlığını ilan etmiştir.

Slovakya’da toplam nüfusun yüzde 13’ünü azınlıklar teşkil etmektedir. 2001 yılı nüfus sayımına göre toplam nüfusun %85,8’ini Slovaklar, %9,7’sini Macarlar, %1,7’sini Romanlar, %1’ini ise Rutenler oluşturmaktadır.³ Slovakya’daki Macar azınlık ülkenin Macaristan ile olan güney sınırında, yaklaşık 400 km’lik hat boyunca yerleşiktir. Bu bölgede Slovakya’daki Macarların %99,2’lik bir kısmı yaşamaktadır ve bölge nüfusunun % 61’lik bir kesimini oluşturmaktadır. Bölgede yaşayan Macarlar, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Macaristan’ın yeni sınırlarını belirleyen Trianon Antlaşması (4 Haziran 1920) çerçevesinde bu toprakların Çekoslovakya idaresine bırakılmasıyla azınlık konumuna düşmüştür.⁴

Esasen, sözkonusu toprakların gerçek sahibinin kimler olduğu tartışılmaktadır. “Macarlar güneyden gelerek Slav kökenli bir halk olan Slovak topraklarını istila mı etmiştir, yoksa Slovaklar Macarlar’ın olduğu bölgeye sonradan mı yerleşmiştir?” sorusu akademik çevrelerde tartışılmalıdır. Bilinen nokta, bugünkü Slovakya’nın on yüzyıl boyunca Yukarı Macaristan, Kuzey Macaristan, Yukarı Ülke (Felvidék) olarak anıldığıdır. Diğer taraftan Slovaklar ise Aziz István tarafından kurulan ve kendi ülkelerini de içine alan tarihî Macaristan Krallığı’nı ifade etmek için Uhorsko, Trianon Antlaşması sonrasında bölünerek bugünkü sınırları belirlenen Macaristan için ise Mad’arsko adını kullanmaktadırlar.⁵ Bölgede yaşayan Macarlar, demokratik haklardan yeterince faydalanamadıklarını iddia ederken Slovak milliyetçileri ise Macaristan’ın yeniden büyük

² Slovak Cumhuriyeti İstatistik Ofisi, www.statistics.sk, Erişim: 27.05.2010

³ CIA World Factbook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/lo.html>, Erişim: 27.05.2010. Slovak Cumhuriyeti İstatistik Ofisi güncel verilerinde nüfusun etnik dağılımına ilişkin bir veriye rastlanamamıştır.

⁴ Macar azınlığın var olduğu tek devlet Slovakya değildir. Bu konuda geniş bilgi için bkz. Emre Saral, “Büyük Macaristan Projesi: Anavatan ve Komşu Ülkelerdeki Macar Azınlıkların Konumu”, 2023, S. 88, Ağustos 2008, s. 66-75.

⁵ “Uhorsko”, *The Slovak Spectator*, 31 Ağustos 2009, <http://www.spectator.sk/articles/view/36353>, Erişim: 3.1.2010.

Macaristan'ı, yani Uhorsko'yu yaratma düşüncesinden vazgeçmediğini ileri sürmektedir.

Bu tartışma ekseninde, bu makalenin konusu Macar ve Slovak uluslarının arasındaki ilişkilerin tarihi ve Slovakya'daki Macar azınlığın mevcut durumu üzerinedir.⁶ Çalışma iki ana başlıktan oluşmaktadır: Sorunun tarihsel altyapısının verildiği ilk bölümde Slovak ve Macarların anılan bölgeye yerleşimi, Habsburg idaresi altında Slovakların durumu ve Macarlarla olan ilişkileri, Slovak milliyetçiliğinin uyanışı ve Çekoslovakya'nın temelleri, Trianon Antlaşması sonrası oluşan düzende Çekoslovak-Macar ilişkilerinin seyri, sosyalist dönemde bu konuda yapılan düzenlemeler ve Slovakya'nın bağımsızlığını ilan etmesinden bu yana geçen sürede Slovaklar ile Macarlar arasındaki ilişkiler hakkında bilgi verilecektir. İkinci bölümde ise bu konuda yaşanan güncel tartışmalar okuyucuya sunulacaktır.

1. Slovak-Macar İlişkilerinin Tarihçesi ve Macar Azınlık Sorununun Ortaya Çıkışı

1.1. İlk Yerleşimler

Karpat Havzası'na beşinci yüzyılda Slavlar yerleşmiş ve Slav kökenli Büyük Moravya İmparatorluğu bölgede dört yüzyıl hüküm sürmüştür. Macarların buraya gelişi bu büyük Slav imparatorluğunun çöktüğü dokuzuncu yüzyıla rastlamaktadır. Aynı dönemde günümüz Slovakya sınırları içindeki Karpat Havzası'nın kuzeyine (Trençin ve Nitra bölgesi) Macar yerleşiminden evvel bugünkü Slovakların atası olarak nitelendirilebilecek Slav grupların yaşadığı bilinmektedir. Slovaklar, kendilerini Büyük Moravya İmparatorluğu'nun mirasçısı olarak görmektedirler. Buna göre, imparatorluğu oluşturan Slav gruplarından kendilerinin yaşadığı ülkenin güney sınırı Tuna Nehri'nin Komarom ve Estergon'dan geçer. Bu hat, doğuya doğru uzanarak Mátra ve Bükk Dağları'nı geçerek Tisza ve Bodrog Nehirleri'ni takip eder ve Polonya sınırına kadar olan bölgeyi kapsamaktadır. Bu konudaki Macar iddiası ise Slovakların atası olan halkın, Macarlar'ın Karpatlar'ı dokuzuncu yüzyılın sonundan itibaren yurt tutuşunun ardından bölgedeki farklı Slav gruplarının kaynaşmasıyla gerçekleştiği yönündedir.⁷

⁶ Yardım ve görüşleri ile çalışmaya yaptığı kıymetli katkıdan ötürü Szeged Üniversitesi Tarih Bölümü doktora öğrencisi Szabolcs Hadnagy'e teşekkürü bir borç bilirim.

⁷ Sándor A. Kostya, *Northern Hungary A Historical Study of the Czechoslovak Republic*, (Çev. Zoltán Leskowsky), *Associated Hungarian Teachers*, Toronto, 1992, *ibid.* 12-13.

Söz konusu Slav kökenli halk, onuncu yüzyılda Bohemya Düküne ve Prag Piskoposluğuna, on birinci yüzyılda ise Macarlar'a yenilmelerini takiben Estergon Piskoposluğu'na bağlanmıştır. Diğer yandan, on üçüncü yüzyıl ortalarında güney batı üzerinden Liptó-Túroc yaylalarına doğru Slav yerleşmesi başlamış, fakat avcı-balıkçı, yani göçebe hayat sürmelerinden ötürü burada siyasî bir örgütlenme kuramamışlardır.⁸ Macar Kralları 12-13. yüzyıldan itibaren bölgeye Cermen'leri yerleştirmiş, bunlar zengin maden yataklarına sahip Karpat Havzası'nda ormancılık ve madencilikle uğraşmış ve zamanla sanayi ve ticarete yönelmişlerdir. Slav kökenli halk ise tarımla geçinmiş, böylece Slav halkının çiftçi-köylü yapısı ortaya çıkmıştır. Daha sonra bölgeye Leh ve Rus kökenli Slavlar da gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun Macaristan'ı fethiyle birlikte bölgeye göç eden Macarlar ile farklı etnik grupların birbiriyle kaynaştığı uzun bir dönem başlamıştır.⁹

1.2. Slovaklar'ın Habsburg İmparatorluğu'ndaki Konumu Ve Slovak Milliyetçiliği

Slovaklar, Romenler ve Sırlar gibi geniş topraklarda değil, dağlık alanlarda yaşamışlar, nüfus artış oranları düşük kalmıştır. Başka ülke tabiyetinde Slav kökenli gruplar olmasına rağmen Slovaklar ile ortak geçmiş paylaşan toplulukların olmaması Habsburg topraklarında yalnız kalmalarına neden olmuştur.¹⁰ Ayrıca, yaşadıkları arazi tarıma elverişli olmadığından zenginleşememişlerdir. Ayrıca, Slovaklar, sekizinci yüzyılda Büyük Moravya İmparatorluğu'nun yıkılışından itibaren bağımsız devlet kuramamış, gelişememiş ve Macarların idaresinde kalmıştır. Yukarıda belirtilen hususlar nedeniyle Slovaklar Habsburg hakimiyetindeki topraklarda baskıya uğramıştır.¹¹

⁸ F. Eckhardt, *Macaristan Tarihi*, (Çev. İbrahim Kafesoğlu), TTK, Ankara, 1949, s. 43.

⁹ Stanislav J. Kirschbaum, *A History of Slovakia The Struggle for Survival*, St.Martin's Griffin, New York, 1996, p. 87.

¹⁰ Slovakların Kardeş olarak nitelendirebilecekleri tek ulus ise Çekler'dir. Çekler, Avusturya'nın en gelişmiş ve eğitilmiş halkı iken, Slovaklar onların fakir kardeşi olarak kalmıştır; yani 'kardeş' olarak nitelendirilen iki ulus arasında belirgin bir uçurumdan söz edilebilir. Bkz. Wallis, "The Slavs of Northern Hungary", p. 272. Ayrıca, Toseviç'in Slovaklar ile Çekler'i karşılaştırdığı şu tespiti dikkat çekicidir: "*Slovak... klerikalizmi sever, santimental ve fatalisttir. Zevk u safaya münhemik olup yarını düşünmez. Çekin realist olması nispetinde, Slovak romantiktir. Çekin ciddiliği nispetinde o hafif meşreptir. Fakat bu iki Slav halk birbirlerini tamamlarlar. Beraber çalışmalarını birbirlerindeki fenalıkları atmağa yardım etmektedir. Slovak sevimlidir, fakat Çek muvaffakiyetlidir. Slovak herhangi bir fikre sahiptir, fakat Çek müteşebbistir. Dâhiyane fikirlere sahip olan Slovaklar, her işi noktası noktasına yapmağa alışmış olan Çeklerle birleştiği zaman bu fikirden istifade edebilir.*" D.J.Toseviç, *Orta Avrupa ile Balkan Avrupası'nın İttihadi ve Çekoslovakya'nın Rolü*, Üniversite Kitabevi, İstanbul, 1940, s. 63.

¹¹ Robert Kann, *The Multinational Empire*, Vol.1, Octagon Books, New York, 1983, pp. 271-274.

Önceden Karpat Havzası'nın kuzeyinde yaşayan Slav grupları “Tót, Slaven” gibi isimlerle adlandırılıyorlardı. “Slovak” kelimesini ise ilk defa dilbilimci ve rahip Anton Bernolák telaffuz etmiştir. Slovak kimliği, on sekizinci yüzyılın sonundan itibaren Avusturya İmparatoru II. Jozef'in mutlakiyetçiliği ve Almanlaştırma politikasının imparatorluk ulusları arasında hoşnutsuzluk yarattığı bir atmosferde doğmaya başlamıştır. Bölgedeki Slav grupları arasında farklı lehçelerde Slavca konuşulması nedeniyle bu dönemde Habsburg İmparatorluğu içerisinde yaşanan dil mücadelelerinde bu Slav kökenli topluluk kendini ifade edememiştir. Bu dönemde Anton Bernolák ilk defa Slav topluluğunu ifade etmek için “Slovak” kelimesini kullanarak Slovak dilinin tek bir lehçe altında düzenlenmesini teklif etmiştir. Almanca kanunların açıklamalarının tebaanın anadilinde yapılmasına müsaade eden yasanın 1790 yılında kabulü ve Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçi atmosfer Slovaklar arasında milliyetçi kıpırdanmaya yol açmıştır. Aynı zamanda, Slovak dilinde edebî ürünler verilmiş, Slovak Âlimler Cemiyeti kurulmuştur. Ansiklopedist Juraj Fándly, şair Ján Hollý, Kardinal Alexander Rudnay ve teoloji profesörü Juraj Palkovič'in bu sürece katkısı olmuştur. İncil Slovakça'ya tercüme edilmiştir. Bunları tüm Slovak bilincini etkileyen Ján Kollár ve Pavol Jozef Šafárik'in çalışmaları izlemiştir. Bu iki aydın, Slovak dilindeki reform çalışmasının öncüsü olmuş ve Slovak dilinin Çekçe'den farklılaşması gerektiğini dile getirmişlerdir. L'udovít Štúr ve Jozef Miloslav Hurban bu hareketin lideri olmuş ve Slovak dilini Macarca'nın tahakkümünden korumuşlardır. Bu dönemde Jan Botto, Samo Chalupka, Janko Král' ve Andrej Braxatoris-Sládkovič 1800'lü yılların ünlü Slovak şairleri olarak dikkat çekmiştir.¹²

Slovak milliyetçiliğinin tohumlarının atıldığı dönemde, Avusturya İmparatoru II. Leopold, 1790 yılında Macar topluluğun ulusal statüsünü kabul etmiş; Macaristan'ı imparatorluk içinde bir Krallık olarak tanımişti. Bu da ülkenin Macar unsurunun korunma saikini doğurmuş ve ‘Magyarizasyon’ (Macarlaştırma) terimiyle açıklanan politikaya yol açmıştı. Macarlaştırmanın devlet politikası olarak benimsenmesi durumu kötüleştirmiştir: Macarlar, Macar olmayan unsurları ve özellikle Slovakları varlıklarına karşı bir tehdit olarak algılamaya başlamışlardır. Örneğin, Macar Meclisi tarafından 1840'ta ilan edilen yasa ile, milliyet ayrımı gözetmeksizin, bir köylü tazminat ödemediği takdirde işlediği toprağın sahibi olabilecekti. Fakat, yukarıda da belirtildiği üzere fakir Slovak köylüsü

¹² Kirschbaum, *ibid*, p. 87-105.

işlediği toprağı satın alma gücüne sahip değildi. Macarlaştırma politikasına bağlı olarak yine, 1844 yılında alınan bir kararla Macaristan Krallığı'nın resmî dili Macarca olarak belirlenmiştir. Bu iki karar filizlenen Slovak milliyetçiliğini harekete geçiren unsurlar olarak düşünülebilir

1848 İhtilali ile başlayan Macar Özgürlük Savaşı'nda Liptovský Mikuláš (Macarca: Liptószenmiklós) şehrinde toplanan Slovak Meclisi Macaristan içinde dil ve siyasal özerklik talep etmiştir. Macar lider Lajos Kossuth'un bu talebi reddetmesi üzerine 1848 Haziran'ında Prag Slav Kongresi'ne katılan Slovak liderler, ayaklanan Macarlar'a karşı Avusturya ordusuna yardım etmişlerdir. Ne var ki, Habsburglar yükselen Panislavizm endişesinden ötürü kendisine destek veren uluslara ayrıcalık tanımamıştır. Macarlar, Slovakların bu tutumunu unutmamış ve 1867 yılında Avusturya ile Macaristan arasında sağlanan uzlaşa üzerine anlaşma sağlanmasının ardından Macarlaştırma politikalarını şiddetlendirmiştir. Bunun sonucunda Slovak soyluları Macarlaşırken, çiftçi ve köylüler de asimile edilmek istenmiştir. Bu meyanda, Slovak liseleri kapatılmış, Slovak kültür enstitüsü Matica Slovenská 1875'te lağvedilmiştir. Bu durumdan bunalan halkın %20'si Amerika'ya göç etmiştir.¹³

1.3. Çek-Slovak Ortak Hareketi Ve Çekoslovakya'nın Kuruluşu

Slovak milliyetçiliğini harekete geçiren diğer bir etkenin, yakın ilişkiler içinde oldukları Çeklerin Avusturya içinde yükselen milliyetçi değerlerine özenilmesi olduğu da ileri sürülmektedir.¹⁴ Slovakların Çekler'e olan yakınlığı, 16. yüzyılda Bohemya ve Slovakya'da yayılmaya başlayan Lutheranism ile başlamıştır. Ancak, karşı devrim sürecinde yükselen Protestanlığa karşı Slovakya'da Katolik düşünce üstün gelmiş ve Çeklerle Slovaklar arasında bir mesafe girmiştir. Cizvitler bu uçurumu kapamaya çalışmışlardır; böylece sorunların ortaya çıkmasının önüne geçilmiş, fakat iki ulus arasında siyasi birlik de sağlanamamıştır.¹⁵ Onuncu yüzyıldan beri ayrılmış Çek ve Slovak uluslarını tek bir devlette toplama fikri 1848 İhtilali sırasında ortaya çıkmıştır, fakat Prag'daki devlet adamları Bohemya krallığının tarihi haklarını savunmaya girişmekle, Slovakya'yı Macarlaştırmaya karşı mücadelesinde yalnız bırakmışlardır.¹⁶

¹³ Karen Henderson, *Slovakia The Escape From Invisibility*, Routledge, 2002, p. 4.

¹⁴ Kann, *ibid*, p. 273.

¹⁵ *Ibid*, p. 274.

¹⁶ Yılmaz Altuğ, *Çekoslovakya*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2002, s. 6.

Çekler, 1848-49'dan beri İmparatorluk içinde federal bir düzenleme talep eden grup olarak İmparatorluk içinde Almanları ve Macarları egemen eşit iki ulus olarak kabul eden 1867 Uzlaşısı'na karşı çıkmıştır. Buna karşılık, kendilerine de egemen eşit statü verilen ve Hırvatlar ile Galiçya-Bukovina'daki Polonyalılar için de eşit hak ve statü öngörülen bir modeli Habsburg İmparatoru'na önermişlerdir. Çeklerin bu önerisi kabul edilmemişse de 1871 yılında onlara birtakım özerk imtiyazlar verilerek Bohemya Krallığı ile ilgili meselelerin Bohemya Meclisi'nde görüşülmesi ve idarenin Bohemyalılar tarafından yapılması kararlaştırılmıştır. Aynı zamanda, bir milliyetler yasası taslağı hazırlanarak Bohemya'daki Çek ve Almanlar'a eşit haklar tanınması, memur ve hâkimlere Çekçe ve Almanca bilme zorunluluğu getirilmesi, ulusal meclisin Alman ve Çek kısımlarına ayrılması teklif edilmiştir. Bu teklifler İsviçre modeli yapısal reformlar ile tamamlanarak ulusların mutabakatına dayanan çok uluslu ve demokratik federasyon yaratılmak istenmiştir.

Bu düzenlemeler ve Çeklerin bu girişimleri Macarları önlem almaya sevk etmiştir, çünkü bu isteklerin Macarlar'ın hâkimiyetindeki Slovakları da benzer talepler yönünde harekete geçireceği düşünülmüştür. Keza, Çek aydınları arasında bir Çekoslovak ulusu yaratma yönünde fikir kıvılcımları vardı. Bu da Macarların mevcut plana karşı direnç göstermelerini beraberinde getirmiştir.¹⁷ Esasen bu hareketler Macarlar tarafından bilinmekte ve takip edilmekteydi. Bu konuda Macar hükümeti Kasım 1913'te tüm Slovak emellerini dile getiren ve tedbir alınması gerektiğini ortaya koyan, "Macaristan'da Yaşayan Slovak Ulusu Üzerine Sorunlar" başlıklı yirmi üç sayfalık bir rapor hazırlamıştır.¹⁸

Birinci Dünya Savaşı'nın konjonktürü Çek ve Slovak revizyonistlere eyleme geçmek için uygun zemin hazırlamıştır. Hareketin öncülerinden Çek Tomáš Garrigue Masaryk 1915 yılında önce Londra'da, sonra Paris'te bir Dış Çekoslovak Komitesi kurmuştur. Bu komite 1916'da Slovak siyaset adamı Edvard Beneš, asker ve siyaset adamı Milan Rastislav Štefánik ve Štefan Osuský'nin katılımıyla "Çek Memleketleri Milli Konseyi" adını almıştır. Konsey 1917 yılında İtilaf devletlerinin tarafında savaşacak bir Çekoslovak ordusu örgütlemiştir. Yaşanan askeri başarısızlıklarla beraber federalizm fikri ise yerini tam bağımsızlığa bırakmıştır. Vavro Šrobar,

¹⁷ Ignác Romsics, *The Dismantling of Historic Hungary: The Peace Treaty of Trianon 1920*, East European Monographs, Columbia University Press, New York, 2002, p. 5-6.

¹⁸ Raporun içeriği hakkında bkz. Jozsef Galantai, *Hungary in the First World War*, Budapest, Akademiai Kiado, 1989, p. 99. Dipnot 56'dan *Református Egyház Zsinati Levéltára. Balogh Jenő Íratái* (Reformist Kilise Meclisi Arşivi, Jenő Balogh Belgeleri) 10. parsel.

Milan Hodža gibi siyaset adamları Slovakları Çekoslovak ‘ahali’sinin Macaristan ayağı olarak nitelendiriyor ve Slovakya’nın Macaristan’dan ayrıldığını, bunun geri dönüşünün olmadığını söylüyorlardı. Prag Milli Komitesi 28 Ekim 1918’de Prag’da iktidarı, Viyana’daki İmparatorluk hükümetinin çökmesi üzerine milliyetçi Çek liderlerden Karel Kramář’ın yönettiği kansız ve başarılı bir ihtilalle ele geçirmiştir.¹⁹

Bu dönemde Kuzey Macaristan’daki Slovakların ayrılıkçı eğilimleri ilk defa 31 Mayıs 1918’de Masaryk’in öngördüğü modele uygun olarak, bağımsız bir Slovakya yerine geniş yetkilere sahip özerk bir Slovakya biçiminde talep edilmiştir. 1918 Ekim’inde Macar Parlamentosu’nda bir konuşma yapan Ferdiš Juriga, Slovakların yerleşim alanlarında kendi devletlerini kurmak istediklerini ve Macar ulusu ile parlamentosunu temsilci olarak kabul etmediklerini ilan etmiştir. 30 Ekim 1918 tarihinde 1860’lı yıllardan itibaren Slovak örgütlenmesinin merkezi konumunda bulunan Turóianský Svätý Martin (Macarca: Túrócszentmárton) şehrinde yapılan kongrede Slovakların özgürlük ve Çeklerle birleşme talepleri dile getirilmiştir. Bu kongre, Slovak Ulusal Partisi başkanı Matúš Dula tarafından organize edilmiştir, ancak tüm Slovak hareket temsilcilerini kapsamıştır. Delegeler ayrılma ve tam bağımsızlık meselesinde hemfikir olmalarına rağmen bunun bir Çekoslovak devletinde özerklik biçiminde mi olacağı ve barış konferansına Slovak heyeti olarak katılıp katılmayacağı hususu üzerine tartışılmıştır. Başta iki fikir de kabul edilmesine rağmen, daha sonra Milan Hodža’nın ısrarıyla şu karar alınmıştır:

“Slovak ulusu birleşik Çek-Slovak ulusunun dilsel, tarihsel ve kültürel bir parçasıdır... Biz sınırsız self-determinasyon ve bu ulusun nezdinde tam bağımsızlık talep ediyoruz.”²⁰

Deklarasyon ayrıca o ana dek süregelen Macar politikalarını şu sözlerle kınamıştır:

“On yıllardır, Slovak olan her şey en önemli öncelikle baskı altına alınmış, ulusumuz için tek bir okula bile yetki verilip okul açılmamış, kamu kurumlarında Slovak kökenliler görevlendirilmemiş, halkımız iktisaden mahvedilmiş, feodal sistem ve politikalarla sömürülmüştür.”²¹

¹⁹ Romsics, *ibid*, pp. 48-49.

²⁰ Deklarasyon 103 delege tarafından imzalanmıştır. Bunların meslek dağılımı şu şekildedir: 15 avukat, 14 papaz, 13 sanayici ve tüccar, 13 memur, 7 çiftçi, 7 üniversite öğrencisi, 5 banker, 5 işçi, 4 doktor, öğretmen, mühendis, esnaf. Buradan hareketin, geniş meslek yelpazesine dayanan bir halk hareketi olduğunu söylemek mümkündür. Bkz. *Ibid*, p. 66.

²¹ *Ibid*, p. 66.

Bu deklarasyon ile Slovak Ulusal Konseyi kurulmuş ve üyelerinin Prag'daki Çek hükümeti ile bağlantı kurması kararlaştırılmıştır. Diğer bir ifadeyle, Çekoslovakya Cumhuriyeti, Slovak Milli Konseyi tarafından tanınmıştır. Sürecin sağlıklı işlenmesi için 5 Kasım'da geçici bir hükümet kurulmuş ve bu hükümet 14 Kasım'da Prag'da 201 Çek ve 69 Slovak'tan oluşan bir meclis toplanana kadar görev yapmıştır. Bohemya Almanları ve Slovakya Macarları yeni devleti tanımak istemediklerinden mecliste temsil edilmemişlerdir. Milletvekilleri Habsburgların iktidarının sonunu ilan edip Masaryk'i Cumhurbaşkanı seçmişlerdir. Kramář Başbakan, Beneš Dışişleri Bakanı olmuştur. Vavro Šrobar da Slovakların hükümetteki temsilcisi olmuştur.

1.4. Birinci Çekoslovak Cumhuriyeti (1918-1938) ve Macar Azınlığın Durumu

Birinci Dünya Savaşı sonrasında Tuna Havzası'nda birbirine zıt sosyal-siyasal sisteme sahip iki devlet ortaya çıkmıştır: Muhafazakar ve revizyonist Macaristan ile demokratik ve liberal Çekoslovakya. Borsody, bunların arasında uzlaşma ve işbirliğinin olmamasının kısa zamanda Hitler'in Orta Avrupa'nın küçük devletlerini yutmasına yol açtığı tespitinde bulunmaktadır.²² Versay düzeninin bozulması, Macaristan'ın bu düzeni yıkması ve Macaristan'da Habsburg İmparatorluğu'nun yeniden kurulması halinde Çekoslovakya'nın dağılması işten bile olmazdı. Bu yüzden, Çekoslovakya, bölgede bir yandan Bolşevizm tehlikesini öte yandan olası Alman yayılmacılığını önleyecek bir güç arayışında olan Fransa ile yakın ilişkiler kurmuştur. Bu durumun Çekoslovakya'ya bölgenin hayati demiryollarının kontrolünü elde etmek, Tuna Nehri'ne sahip olmak ve sanayii için yeterli kömürü elde etmek olanağını da verdiği söylenebilir.²³

Versay (1919), Saint-Germain (1919), Trianon (1920) Antlaşmaları Almanya, Avusturya ve Macaristan'a karşı Çekoslovakya'yı avantajlı duruma sokmuştur. Bohemya, Moravya, Silezya ve Slovakya'yı kazanan Çekoslovakya bundan sonra azınlıklar meselesinin çözümüne dönmüştür. 1921 nüfus sayımı sonuçlarına göre Çekoslovak devletini oluşturan unsurlar: %51 Çekler, % 23 Almanlar, %14 Slovaklar, %5,5 Macarlar biçimindeydi.²⁴

²² Stephen Borsody, *The New Central Europe Triumphs and Tragedies*, Columbia University Press, New York, 1993, p. 48.

²³ Margaret Macmillan, *Paris 1919: 1919 Paris Barış Konferansı ve Dünyayı Değiştiren Altı Ayın Hikayesi*, (Çev. Belkıs Dişbudak), ODTÜ Yayıncılık, Ankara, 2001, s. 230.

²⁴ "Slovakya", *Meydan Larousse*, C. XI, Meydan Yayınevi, 1973, s. 413-414.

1920'lerin başındaki genel manzara şu şekildeydi: Kuzey Macaristan bölgesinde Macarlar, Almanlar, Yahudiler, Romenler ve Hırvatlar yaşamaktaydı. Okullarda eğitim dili Macarca, din ise Katolik ve Protestan'dı. Bölgenin en fakir ve en az itibar sahibi halkı Slovaklar çiftçilik ve çobanlık yapmaktaydı. Ağır Macar bürokrasisi altında ezilmişler ve asimilasyon tehlikesi yaşamışlardı. Bölgeye bu döneme kadarki kırk elli sene içerisinde şiddetli bir Macar göçü yaşanmış, bu da bölgedeki Macarlaştırma politikasını daha sağlam temele oturtmuştu.²⁵ İbre, Trianon Antlaşması ile tersine dönmüştür.

Çekoslovakya yirmi bir vilayetin herhangi birinde nüfusun yüzde yirmisini bulan azınlıkların mahkemeler ve idari makamlar önünde dillerini kullanmalarına müsaade etmiştir. Bunun dışında, Macar işçi ve köylü kesimine az da olsa sosyal ve demokratik haklar verilmiş, yapılan toprak reformundan Macar kökenli çiftçi ve köylünün az bir kısmı da yararlanmış. Bu dönemde, eğitim koşullarının yetersizliği, Macar kökenli kimselerin kamu hizmetine alınmaması ve azınlık mensuplarına kamu görevlileri tarafından kötü muamelenin gösterilmesi biçiminde özetlenebilecek sorunlar yaşanmıştır. Ayrıca, Bratislava Üniversitesi de tasfiye edilerek Macar unsurlardan arındırılmıştır. Yine de 1930'lu yıllarda toprağını işleyen Macar çiftçinin durumu dağlık kesimde yaşayan Slovak'a göre iyileşmiş, bu durum 1938 yılında güney Slovak topraklarının Macaristan'a ilhakıyla Macar çiftçi üzerindeki olumlu etkisini göstermiştir.²⁶

Trianon Antlaşması sonrası oluşturulan düzende Macaristan ise komşularıyla düştüğü uzlaşmazlık konularını çözüme kavuşturamamıştır. Macarlar, her zaman için kendilerini buldukları coğrafyanın tek kültür sahibi ulusu olarak görmüşler, Macarların kendilerinden daha aşağı uygarlıkların yönetimi altında yaşamak zorunda bırakıldıklarını iddia etmişlerdir.²⁷ Bu bağlamda, Çekoslovakya devleti Macarlar için uluslararası konjonktürün yarattığı, statüko değiştiği anda yıkılacak olan 'mevsimlik bir devlet' (saisonstaat) konumundaydı.²⁸ Bu dönemde, Macar hükümetinin amaçları üç grupta toplanabilir: Azınlık haklarının iyileştirilmesi, sınır

²⁵ Wallis, *ibid*, p. 281.

²⁶ Hugh-Seton Watson, *Eastern Europe Between The Wars 1918-1941*, Cambridge, 1945, pp. 344-345.

²⁷ Bununla beraber, çıkış yolu olarak da kültür yayılmacılığını seçerek iki savaş arası dönemde ikili ilişkiler alanında kültür ve entelektüel mübadele konularına ağırlık vermiştir. Bkz., G.C.Paikert, "Hungarian Foreign Policy in Intercultural Relations, 1919-1944", *American Slavic and East European Review*, Vol. 11, No. 1, February 1952, p. 42-65.

²⁸ Borsody, *ibid*, p.57.

hattında değişiklik yapılması ve Büyük Macaristan'ın sınırlarına yeniden ulaşılması.²⁹

Esasen, Slovakya'da yaşayan Macarların da anavatana dönüş gibi bir umudu olmamıştır. Macar azınlık arasında ise bu dönemde üç farklı görüş mevcuttu: Birinci grup, revizyonist bir Macaristan'a bağlı olmaktansa daha özgür bir ortamda yaşadıklarını düşündükleri Çekoslovakya'ya bağlılık göstermiştir.³⁰ Diğer iki grup ise her koşul altında Macaristan ile birleşilmesi gerektiğini savunurken, bunların birbirlerinden ayrıldıkları husus, bir grubun Çekoslovak otoriteleriyle işbirliği yanlısıyken, diğer grubun ise kesin bir biçimde Çekoslovak otoriteleriyle teması reddetmesidir.³¹

Çekoslovakya'nın Almanya'ya ilhakı sürecinde Macarlar kaybettikleri topraklar için girişimde bulunmuşlardır. 9 Ekim 1938'de Macar tarafı ile Çekoslovak tarafı 9 Ekim 1938'de güney Slovakya'daki Macarların durumunu görüşmek üzere bir araya gelmişlerdir. Slovak tarafı Macarların yoğun yaşadığı topraklara özerklik önerirken, Macarlar bu bölgenin kendilerine ilhakını talep ediyorlardı. Bu da müzakerelerin sonuçsuz kalmasını beraberinde getirmiştir.³² Daha sonra 2 Kasım 1938'de Birinci Viyana tahkimi Slovakya'nın güneyinde 12 bin 400 km²'lik bir alanı Macaristan'a vermiştir.³³ 14 Mart 1939'da Berlin'in desteğiyle ayrılıkçı Slovak lider Jozef Tiso Slovakya'nın bağımsızlığını ilan edip Alman himayesine girmiştir. 15 Mart'ta da Macar kıtaları Rutenya'ya girerek, buranın bağımsızlığını ilan etmişlerdir. Böylece Trianon Antlaşması'nın belirlediği sınırlarda düzenlemeye gidilmiş, bölgede yaşayan Macarlar anavatan dahil edilmiştir.

²⁹ Seton-Watson, *ibid*, p. 346.

³⁰ Bu konuda D.J.Toseviç'in tespiti şu şekildedir: "*Altmış bin Macar, vaktile Slovak ve Karpat Rusları topraklarında yerleşip kalmışlardı. Bunlar çiftçilerdir. Şurası aşikardır ki bu Macarlar'dan mühim bir kısmı, Macarlara karşı pek tabii olarak bir empati beslemekte idiler. Fakat bunların Macarlar'a iltihak etmek istediklerini iddia etmek doğru olamaz; çünkü Çekler büyük prenslerin ellerinden topraklarını alarak köylülere dağıtmışlardı. Macarlara iltihak, bu toprakların tekrar istirdadı demek olacaktı. 1935 senesinde, Macar rüesasile bir anlaşma yapılmıştı. Macarlar'dan büyük bir kısmı reisicumhur intihabında rey vermişlerdi. O vakitten itibaren dostça bir kaynaşma hâsil olmuştu.*" D. J. Toseviç, *ibid*, p.70.

³¹ Seton-Watson, *ibid*, p.346.

³² Gyula Juhasz, *Hungarian Foreign Policy 1939-1945*, Akademiai Kiado, 1985, p.143.

³³ Birinci Viyana Tahkimi: İtalyan Dışişleri Bakanı Galeazzo di Ciano ve Alman Dışişleri Bakanı Joachim von Ribbentrop başkanlığındaki heyet, Çekoslovakya'nın Südet bölgesini Almanya'ya ilhak eden Münih Anlaşması (30 Eylül 1938) kapsamında Çekoslovakya'nın Slovakya tarafında kalan ve Macarların yaşadığı güney toprakları ile yine Çekoslovakya'nın doğu topraklarını oluşturan Rutenya'nın Macaristan'a verilmesine hükmetmiştir. Bu karar, İkinci Dünya Savaşı sonrasında imzalanan Paris Barış Antlaşması (1947) hükmünce geçerliliğini yitirmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nın son safhasında Kızılordu'nun 4 Ekim 1944'te Slovakya'ya girmesinin ardından Kösice'de (Slovakça: Košice; Macarca: Kassa) bir Çekoslovak Hükümeti kurulmuştur. Çek ve Slovak uluslarının eşitliğini esas alan bu hükümet azınlıkların kovulacağını ve toprakların millileştirileceğini duyurmuştur. Çekoslovakya 1945 Haziranında diğer müttefiklerce Rusya'ya terk edilmiş, Trianon Antlaşması ile belirlenen sınırlara dönmüş, bölgedeki Macarlar yine azınlık statüsüne düşmüşlerdir. Slovakya özerk kurumlar kazanmıştır. 1945 Haziranında yeni bir toprak kanunu ile Alman ve Macarlar'a ait bir milyon yedi yüz bin hektar toprak fakir Slovak köylülere dağıtılmış. 1948 Ekim'inde ise bankalar, madenler ve 500 kişiden fazla çalışını olan fabrikalar devletleştirilmiştir.³⁴

1.5. Sosyalist Dönemde Macar Azınlık

İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde Slovakların tüm iddiası kendilerine asimilasyon politikası uygulandığı biçimindeydi. Bu yüzden, 1945 yılında Macarlar bölgedeki kıyımdan sorumlu tutularak ülkeden atılmak istenmiştir. Bunun altyapısı ise İkinci Dünya Savaşı devam ederken Almanların Çekoslovak topraklarını işgal etmesiyle ülkeden kaçan Edvard Beneš'in çabalarıyla hazırlanan yasalar bütünüyle sağlanmıştır. Beneš Yasaları, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Çekoslovakya topraklarında yaşayan Alman ve Macarlar azınlıkları savaş suçlusu olarak gören ve bunlara yönelik çıkarılan yasaların tümünü içeren yasal düzenlemelerdir. Yasalardan Macarlar açısından en ağır hükümler içereni 2 Ağustos 1945 tarihli 33/1945 Sayılı "Alman ve Macar Kökenlilerin Çekoslovak Vatandaşlığının Düzenlenmesi" isimli kanundur. Buna göre Macar kökenliler mahkemeye verilmiş, vatandaşlık hakları ellerinden alınmış, Macarlar'a ekonomik kısıtlamalar getirilmiş, eğitim hakları engellenmiştir.

Beneš Yasaları'nın, Kösice Planı (5 Mayıs 1945) uyarınca hayata geçirilmesi planlanmıştır. Buna göre Macarların üç gruba bölünmesi öngörülmüştür. Birinci grup, Macaristan'daki Slovak azınlık ile Slovakya'daki Macar azınlığın eşit miktarda mübadelesi suretiyle gönderilecekti. Önceden Slovak kökenli olup sonradan Macarlaşan Macar ailelerden oluşan ikinci grubun ise yeniden Slovaştırılması planlanmıştır. İki grubun da dışında kalan son grup Macarlar ise ülkeden çıkarılacaktı. Bu meyanda Çekoslovakya ve Macaristan arasında 1946 yılının Şubat ayında bir nüfus mübadele anlaşması yapılmıştır. Slovak tarafının iddiası Macaristan'da yerleşik dört yüz bin Slovak'ın olduğu

³⁴ Altuğ, *age*, s.10.

yönündeydi ve ülkeden eşit sayıda Macar'ın gönderilmesini planlıyordu. Halbuki, Macar tarafı ülkelerindeki Slovak azınlığın sayısının çok daha az olduğunu ileri sürüyordu. Üstelik, dört yüz bin Macar'ı yerleştirebilecek imkanlarının ve istihdamlarının olmadığını da ekliyorlardı. Başlangıçta sayı üzerinde anlaşma sağlanamasa da 1947 yılından başlayarak beş yüz bin kişiye yakın Macar ülkeden çıkartılmıştır. Çekoslovaklar için çalışan ve Cumhuriyet'e bağlılığını bildiren Macar kökenlilere ise Çekoslovak vatandaşlığı verilmiştir.³⁵

Diğer taraftan, 1947'de Macaristan genelinde yaşananlar ve 1948 Prag olayları neticesinde komünist yönetimlerin güçlerini pekiştirmeleriyle iki ülke arasında antlaşma zemini bulmak kolaylaşmış, 1949 yılında iki ülke arasında bir antlaşma imzalanmış, Macar azınlığın konumu da güvence altına alınmıştır. Diğer bir deyişle, Stalin terörü, sorunların üzerini kısa sürede ve etkili biçimde örtmeyi başarmıştır.³⁶

Sosyalist Çekoslovakya'da 1950 yılından itibaren azınlıklara kültürel dernek kurma hakkı verilmiştir, ancak bunların işlevselliği tartışmaya açıktır. Şöyle ki, siyasal rejim bu kuruluşlara ulusal cephe veya siyasî birlik olarak hareket etme hakkı vermemiş, dernekler komünist partilerin ulusal grup temsilcileri ya da sözcüleri gibi faaliyet göstermişlerdir. Bu meyanda Macar İşçiler Kültürel Birliği (Csemadok) 1950 yılında kurulmuştur. Ne var ki Macar azınlık bu derneğin bir baskı grubu vazifesi görmediğinden şikayet ederek, bunun etkinliklerinden tatmin olmamıştır. Ayrıca, Slovak Yazarlar Birliği'nin Macar yazarlar kolu ve Új Szó (Yeni Sözcük) gazetesi, Macarlar'ın hakkını gözeten diğer örgütlenmeler olarak rol oynamışlardır.

1968 yılındaki Prag Baharı'nda 1960 Çekoslovak Anayasası'nın 144. maddesinde yapılan değişiklik ile azınlıklara birtakım haklar verilmiştir. Bunlardan biri de anadilde eğitim hakkıdır. Bu dönemde dil ayrımı olmamıştır, çünkü komünist yönetimler bunu halkların kendilerine sadakati için kullanmışlardır. Sözgelimi, Macar kökenlilerin çoğunluğu teşkil ettikleri yerlerde devlet işlerinde 'de facto' Macarca kullanmakta veya duyuruları azınlık dilinde yapmakta sakınca görmemişlerdir. Durum

³⁵ Bu dönemde Sovyetler Birliği, sosyalist rejimin sağlamlştırılması adına Doğu Avrupa'da sert politikalar uygulamıştır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Hugh Seton-Watson, *The East European Revolution*, Praeger, 3rd ed., p. 344. Aynı konuda Janics Kálman da bölgenin Slovaklaştırılması adına, kaos ortamından da faydalanılarak Macarlar haklarından yoksun bırakılmış, yargılanmış ve zor şartlar altında yaşadıklarını yazmaktadır. Bkz. Janics Kálman, *Czechoslovak Policy and the Hungarian Minority, 1945-1948*, Columbia University Press, 1982, (Elektronik Versiyon) <http://www.hungarian-history.hu/lib/jani/jani00.htm>, Erişim: 15.10.2009

³⁶ Henderson, *ibid*, p. 74.

aynı bölgelerde yaşayan Slovaklar için sıkıntılı olmuştur, çünkü bir Macar askerlik hizmeti veya okul vesilesiyle Slovakça öğrenme imkanına sahipken, anadili Slovakça olan birisi için bu mümkün değildi. Bu durumu resmileştiren yazılı bir kanunun olmadığına da altını çizmek gerekir.³⁷

Bu dönemde, Új Szó gazetesinde Macar cemaat, basın özgürlüğü, self-determinasyon ilkesinin doğru uygulanması, anayasanın azınlıkları kültürel entite olarak değil, Slav unsurların altında statüye sahip uluslar olarak değerlendirmesi gibi konularda şikayetlerini dile getirmişlerdir. Ayrıca, Slovak Yazarlar Birliği de kültürel hakların genişletilmesi, televizyonda Macarca programların sayısının artırılması ve Slovaklaştırma politikasından zarar görenlerin tazmin edilmesi gibi taleplerde bulunmuşlardır. Ayrıca, Çekoslovak Hükümetinde ulusları temsil eden bir organ ya da yüksek komiserliğin kurulması, ulusların karışık biçimde oturduğu bölgelerde yeni bir idarî yapılandırılmaya gidilmesi ve azınlık okullarına, Macaristan öğrenim kurumlarıyla denklik verilmesi gibi taleplerde bulunulmuştur.³⁸ 1978 yılına gelindiğinde ise Sosyalizm karşıtı muhalefet hareketleri kapsamında Miklós Duray önderliğinde Çekoslovak Macar Azınlığı Hukuk Koruma Komisyonu (Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottsága / CSMKJB) kurulmuştur.

Diğer taraftan Prag Baharı sonrası esen demokratik rüzgâr, bir bakıma, Slovak ve Macarların birbirleriyle münakaşa etmelerine zemin hazırlamıştır. Slovaklar, Macar faaliyetlerine karşı kendi kültürel grupları olan Matica Slovenská (Kültürel Slovak)'ı oluşturmuş, özellikle Macar azınlığın yoğun olduğu bölgelerde yaşayan Slovak gençlerin kimliklerini kaybetmemeleri için mücadele etmiştir. Bu dönemde otuz sekiz Slovak aydın ortak bir bildiri yayınlarak Csemadok hareketini kınamış, Macarları “şoven, aşırı milliyetçi ve irredentist” olmakla suçlamışlardır.³⁹

1.6. Sosyalist Rejimin Sonu ve Slovakya'nın Bağımsızlığını İlan Etmesiyle Yaşanan Gelişmeler

Soğuk Savaş sonrası dönemde, Slovakya'nın Avrupa bütünleşmesi macerasında diğer ülkelere nazaran zayıf karnı azınlıklar meselesi olmuştur. Özellikle Çekoslovakya'nın dağılma sürecinde Slovakya'nın bağımsızlığını ilan etmesine paralel olarak yükselen milliyetçi eğilimler neticesinde bölgede yaşayan Macar azınlığın çeşitli sorunlarla karşılaştığı

³⁷ *Ibid*, p. 74.

³⁸ Galia Golan, *Reform Rule In Czechoslovakia The Dubček Era 1968-69*, Cambridge, 1973, pp. 95-97.

³⁹ *Ibid*, p. 98.

ve Slovaklar'a da sorunlar yaşattığı görülebilir. Burada Macarlar baskı altına alınma endişesi taşımakta ve kimliklerini kaybetmeye yönelik bir tehdit algılamaktadırlar. Slovaklar ise Macarların varlığını ulusal egemenliklerinin zararına yorumlamaktadırlar.

Slovakya, Haziran 1993'ten beri Avrupa Konseyi'nin (CoE) üyesidir ve 1992 yılının Mart ayında Çekoslovakya'nın imzaladığı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraftır; bunun sonucu olarak vatandaşlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne gitme hakkı vardır. Ayrıca, Azınlıkların Korunması Çerçeve Anlaşması ve İşkencenin Önlenmesine Dair Anlaşma ile BM'nin ilgili sözleşmelerine de imza atmıştır. Bunu takiben 22 Haziran 1998 tarihinde Avrupa Sosyal Şartı'nı imzalamıştır.

1989 yılında değişen siyasi konjonktürle Soğuk Savaş döneminde uygulanan 'de facto' hakların kanunlaşması gündeme gelmiştir. Bu dönemde Sovyet yönetimine karşı çıkan Slovak Şiddete Karşı Halk Hareketi'nin bünyesinde gelişen Macar Bağımsız Girişimi 19 Kasım 1989'da kurulmuştur ve Macar haklarının savunmasını üstlenmiştir. 1992 seçimlerine Macar Hıristiyan Demokrat Hareketi olarak katılan bu oluşum seçimlerde %7,4 oranında oy kazanmış fakat başbakan Mečiar tarafından Macar toplumunun temsilcisi olarak kabul edilmemiştir. Bu dönemde, Macarlar'ın attığı adımlar irredentist ve ayrılıkçı addedilmiş, Slovak tarafı Macar kökenli vekillerle doğrudan müzakerelerde bulunmayı reddetmiştir.⁴⁰

Macar azınlık 1994 yılındaki seçimlere Macar Koalisyonu adı altında katılmıştır; koalisyon daha sonra partileşerek (Macar Koalisyon Partisi / MKP-SMK) 1998 seçimlerine de girmiş, hükümet ortaklarından biri haline gelmiştir. Merkez sağ eğilimli bir partidir. İktidar ortağı olsalar da seslerini pek fazla duyurma imkanları olmamıştır. Şöyle ki, 1998 yılında hazırlanan Slovak Anayasası'nın dibacesinde yer alan "Slovak halkları" ifadesini değiştirmeyi başaramamışlar, dil yasasında kendi çıkarlarına olan düzenlemeler konusunda hükümet ortaklarını ikna edememişler, Toprak Yasası'nın hazırlanması esnasında sessiz kalmışlar, Macarların çoğunlukta yaşadığı bölgelerde Macar idarecilerden mürekkep yerel yönetimler kurmaya muktedir olamamışlardır.⁴¹

⁴⁰ Paul G. Lewis, *Central Europe Since 1945*, Longman, 1994, p. 300.

⁴¹ Henderson, *ibid*, p. 49. Ayrıca, Macar Koalisyon Partisi hükümet ortaklığını iki dönem sürdürmüş, 2006 seçimlerinde ise hükümete girememiştir.

2. Slovakya'daki Macar Azınlık Konusunda Güncel Sorunlar

2.1. Slovak Dil Yasası

2001 nüfus sayımına göre Slovakya'da halkın %83'ü Slovakça, %9'u Macarca konuşmaktadır.⁴² Slovak hükümeti ile Macarlar arasında dillerinin serbestçe kullanımı hususunda sorun yaşanmaktadır.

Slovakya, 1995 yılında Macaristan ile Dostluk ve İşbirliği Antlaşması imzalamıştır. Slovak Meclisi, 1996 yılının Mart ayında antlaşmayı onaylamıştır. Ancak, antlaşmada yer alan azınlıklar için toplu hakların tanınması maddesi reddedilmiş, etnik tabanlı özerk idari yapıların kurulmasına olanak sağlayan madde ise antlaşmadan çıkarılmıştır. 1995 yılı itibarıyla mecliste azınlıkların temsiline yönelik hukuki bir düzenleme olmamasına rağmen koalisyondaki üç değişik partide toplam on yedi Macar milletvekili görev yapmıştır. Slovakya bu dönemden itibaren Avrupa Konseyi'nin isim kullanımına yönelik tavsiye kararlarına uyumuş ve Macarların isimlerini Slovakça'ya uyarlamaları zorunluluğunu kaldırmıştır. Yine, nüfusun %20'den fazlasını azınlıkların teşkil ettiği bölgelerde sokak isimlerinin Slovakça'nın yanı sıra azınlık dilinde de yazılabileceği tavsiyesine de uyumuştur.

Bu konudaki ilk girişim Ekim 1990'da taslağı hazırlanan dil yasasıdır. Halkın %20'den fazlasını azınlıkların teşkil ettiği bölgelerde azınlık dilinin resmi yazışmalarda kullanılmasına müsaade edilmesi memurlara bu dili bilme zorunluluğu getirilmeksizin öngörülmüştür. Çek ve Slovak devletinin ayrılmasının ardından ise Slovakya'da 1995 Kasım'ında yürürlüğe giren Ulusal Dil Yasası'ndan bu imkanı tanıyan maddeler geri çekilmiştir. Hâlbuki Slovak Anayasası'nın 34. maddesinin 2. paragrafı azınlıkların resmi iletişimlerinde kendi dillerini kullanabilme imkânı tanımaktadır. Nitekim Slovak Anayasa Mahkemesi'nin Ağustos 1997 tarihli kararı Dil Yasası'nın 3. madde 5. paragrafının anayasaya aykırı olduğuna hükmetmiştir. 10 Temmuz 1999 tarihinde Azınlık Dillerinin Kullanımına Dair Yasa kabul edilerek 1 Eylül 1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir.⁴³

Avrupa Komisyonu'nun Slovakya'nın adaylık başvurusunu değerlendirdiği görüş raporunda, Slovakya'nın, AB ve AGİT Azınlıklar Yüksek Komiserliği'ne azınlık dillerinin kullanımına dair yeni bir yasa hazırlayacağına dair taahhütte bulunduğu, ancak, mahkemeler, radyo ve televizyon,

⁴² Geriye kalan nüfus Çekçe, Romanca, Ukraynaca ile başka dilleri konuşmaktadır. *CIA World Factbook*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/lo.html>, Erişim: 27.05.2010.

⁴³ Söz konusu yasa için bkz. http://www.culture.gov.sk/uploads/pE/07/pE071V59b5_SZDqXyakQRQ/act_languagesminorities.pdf, Erişim: 15.11.2009.

devlet okulları ve yol levhaları gibi belirli alanlarda azınlık dillerinin kullanımına olanak veren çeşitli düzenlemeler olsa da kapsamlı bir yasa henüz hazırlanmadığı tespitine yer verilmiştir.⁴⁴ Macar azınlık hususu ilerleme raporuna son olarak 2002 yılında girmiş, Macar azınlığın konumunun iyileştirilmesi yönünde olumlu adımlar atıldığı belirtilirken, reformların aksatılmadan devam ettirilmesi önerisinde bulunulmuştur. 2003 yılındaki son ilerleme raporunda ise bu konuya ilişkin bilgi bulunmamaktadır.⁴⁵

İkinci sorun mezuniyet belgelerinin dili hususunda yaşanmıştır. Haziran 1997’de azınlıkların aldıkları mezuniyet belgelerinin iki dilli olma özelliği kaldırılmış, 20 Ocak 1998’de yapılan düzenleme ile belgenin azınlık dilindeki tercümesinin belirli bir fiyat karşılığında verilmesi ve bu belgenin resmi niteliğinin olmayacağına hükmedilmiştir. Ancak bu dönemde iktidara gelen yeni hükümete Macar kökenli isimlerin girmesi Avrupa Komisyonu tarafından ilişkileri düzelterek olumlu bir adım olarak nitelendirilmiştir.⁴⁶

Bunların dışında köy isimlerinin hem Macarca hem de Slovakça tanımlanması, Macar kökenli olsa bile kadınların soyadlarının sonuna ‘-ová’ takısını almaları hususunda dırtilmesi ve okullardan faaliyet raporlarının Slovakça yazmalarının istenmesi genel olarak bakıldığında dil üzerine yaşanan diğer sorunlar olarak nitelendirilebilir. Mečiar Hükümetinin politikalarından Macar azınlığın varlığından pek hoşnut olmadıkları anlaşılabilir. Hükümet, azınlıkların kültürel fonlarını kesmiş, Slovak gazetelerinde Macarları aşağılayan ırkçı karikatürlerin yayımlanmasına göz yummuştur. Buna gerekçe olarak da Macarların Slovakları asimile edebileceği tehlikesini göstermiştir.⁴⁷

Avrupa kamuoyunda Yeni Dil Yasası olarak bilinen, doğru tabiriyle yürürlükte olan yasanın AB mevzuatı ve Slovak Anayasa Mahkemesi kararlarının ışığında gözden geçirilmesi suretiyle 30 Haziran 2009 tarihinde kabul edilen ve 1 Eylül 2009 tarihinde yürürlüğe giren konsolide edilmiş hali şu önemli değişiklikleri içermektedir:⁴⁸

⁴⁴ *Avrupa Komisyonu Slovakya’nın Adaylık Başvurusuna İlişkin Rapor DOC/97/20*, http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/dwn/opinions/slovakia/sk-op_en.pdf, Erişim: 15.10.2009.

⁴⁵ *Avrupa Komisyonu 2002 Yılı Slovakya İlerleme Raporu SEC (2002) 1410*, s. 32, http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2002/sk_en.pdf, Erişim: 15.10.2009.

⁴⁶ *Agf*, s. 12.

⁴⁷ Henderson, *ibid*, p. 78.

⁴⁸ Slovak Dil Yasası’nın resmi olmayan İngilizce tercümesi için bkz. http://www.felvidek.ma/images/stories/cikkkehaz/szknt-1995-270_2009-en.pdf, Erişim: 1.6.2010.

- Devlet yetkilileri ve yerel yönetimler, devlet dili olan Slovakça'yı koruyup gözetecek, kanunu uygulayacaklardır.
- Slovakça'nın güçlendirilmesi için ülkedeki tüm öğretmenler, gazeteciler ve bazı meslek erbabı, devlet diline hakim olmak zorundadır.
- Ulaştırma, posta, telekomünikasyon, silahlı kuvvetler ve itfaiye hizmetlerinde devlet dili kullanılacaktır.
- Sokak isimleri, kamusal alana dahil isimler, coğrafi terimler ve yeryüzü şekilleri, kadastro haritaları, pafta dökümleri ve imaret dili öncelik Slovakça'ya verilmek üzere kanunla belirlenmiş biçimde azınlık dilinde de yazılabilir.
- Azınlık dilinde eğitim veren okullarda pedagojik tüm raporlar hem Slovakça hem de azınlık dilinde tutulacaktır.
- Azınlık dilinde yayın yapan televizyon programlarında aynı anda Slovakça altyazı geçecektir.
- Azınlık dilindeki radyo programının hemen devamında aynı programın Slovakçası yayınlanacaktır.
- Yarışmalarda azınlık dili kullanıldığı takdirde Slovakça'ya anında tercüme yapılacaktır.
- Halkı bilgilendirmeye yönelik afiş, ilan, broşür ve benzeri döküman öncelikle Slovakça yazılacaktır. Azınlık dili, Slovakça puntoları geçmemek üzere eşit karakterle yazılabilir. Aynı nitelikteki radyo ve televizyon konuşmalarında da devlet dili Slovakça kullanılacaktır.
- Anıt, heykel, abide gibi eserlerin üzeri devlet dili ile yazılacaktır. Azınlık dili, Slovakça puntoları geçmemek üzere eşit karakterle yazılabilir.
- Yargının vatandaşla olan ilişkilerinde ve kamu yönetiminde Slovakça kullanılacaktır. Slovak diline hakim olmayan azınlıklar ve yabancılar ise çevirmen aracılığıyla dillerini kullanabilirler.
- Sağlık personelinin vatandaşlarla Slovak dilinde iletişim kurması gerekmektedir. Ancak, azınlıklara mensup hastalarla anlaşabileceği dilden konuşulabilir.
- İlanlar, afişler, tabelalar, bilgilendirici ibareler, dükkân isimleri,

lokantalar, spor salonları isimleri Slovakça yazılacaktır. Azınlık dillerinde yazılmak istenirse içerik Slovakça ile aynı olacak, yazı karakteri de eşit büyüklükte yahut daha küçük olacaktır.

- Kanun hükümlerine uymayanlar hakkında cezai işlem uygulanacak ve sorumlular 100 ila 5000 Euro arasında değişen para cezalarına çarptırılacaklardır. Cezaya rağmen yasal olmayan durum ortadan kaldırılmadığı takdirde, önceden verilen cezanın iki katı kadar daha para cezası uygulanacaktır. Cezadan elde edilen meblağ devlet bütçesine gelir olarak aktarılacaktır. Ceza, ihlalin tespit edilmesinin ardından bir sene içerisinde uygulanabilir.
- Kanunun yürütülmesinden Slovak Kültür Bakanlığı sorumludur ve iki senede bir dilin kullanımı ve yasanın işlerliği konusunda hükümete bir rapor sunacaktır.

Slovak Dil Yasası, yürürlüğe girdiği tarih olan 1 Eylül 2009'da Macarların en yoğun yaşadığı Dunajská Streda şehrinde (Macarca Dunaszerdahely) yaklaşık on bin Macar'ın katıldığı bir gösteriyle protesto edilmiştir. Kanunda yer alan “Yer adları, cadde ve sokak adları ve kadastro haritalarında yalnızca devlet dilinde kullanılır” maddesi Macarların tepkisine neden olmuştur. Slovak tarafı bu gösteriyi ve Macarların tutumunu hak iddiası olarak değil, bir siyasi duruş ve güç gösterisi olarak görmektedir.⁴⁹

Bu konuda Macaristan Dışişleri Bakanı Péter Balázs'ın Alman Süddeutsche Zeitung gazetesine verdiği beyanat tartışmayı daha da alevlendirmiştir. Balázs, özetle Slovakya'yı Çavuşesku dönemindeki Romanya'ya benzeterek, “küçük kardeşimizin Avrupa adetleri konusunda eğitime ihtiyacı var” demiş ve Slovak tarafının sert tepkisini çekmiştir. Bu gelişme üzerine Macaristan'ın Bratislava Büyükelçisi Antal Heizer'e Slovakya tarafından sert bir nota verilmiştir.⁵⁰

Slovak ve Macarların arasındaki sorunun çözülememesinin altında yatan etmenin, sosyalist kültürden gelen iki devlette de bireysel hak ve hürriyet kavramının sağlıklı yerleşmemiş olmasından kaynaklandığı ileri

⁴⁹ Bu olayın anısına bölgeye bir de anıt dikilmiştir. Bkz. “Hungarians Turn To U.S. About Slovak Language Law Amid Demos”, *Digital Journal*, 2.9.2009, <http://www.digitaljournal.com/article/278656>, Erişim: 10.10.2009.

⁵⁰ “Slovakia Expresses Outrage Over Hungarian Foreign Minister's Statements”, *The Slovak Spectator*, 18.9.2009, http://www.spectator.sk/articles/view/36548/10/slovakia_expresses_outrage_over_hungarian_foreign_ministers_statements.html, Erişim: 10.10.2009.

sürülebilir, çünkü kanunun işletilebilmesi için halkın yaşadığı bölgenin %20'sinden fazlasının azınlıktan müteşekkil olması şartı öne sürülmektedir. Hâlbuki dil kullanma özgürlüğü bireysel bir hürriyettir.

İkinci sorun ise Macarların ikili müzakere yerine sorunların çözümü için sürekli uluslararası topluma çağrıda bulunması ve bu konuda örgütlere başvurmasıdır. Nitekim yeni Dil Yasası hususunda Macarlar, sözkonusu kanunun Avrupa Birliği hukukuna aykırılık teşkil ettiğini ileri sürerek, Avrupa Komisyonu'ndan Slovakya aleyhine, bu ülkeye yükümlülüklerinin hatırlatılmasına dair bir açıklama talep etmiştir. Buna mukabil, Avrupa Komisyonu Adalet İşlerinden Sorumlu Başkan Yardımcısı Jacques Barrot, meselenin iki ülke arasında müzakere edilerek çözülmesi gerektiğini söylemiştir. Barrot, basın toplantısında sorunun yeniden tekrarlanmamasını temenni ettiğini, bunu da iki ülkenin karşılıklı müzakereler ile halledebileceğini beyan etmiştir.⁵¹ Benzer bir yaklaşım da Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'ndan gelmiştir. AGİT Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiseri Knut Vollebaek, 16 Eylül günü Bratislava'da düzenlediği basın toplantısında Slovak Dil Yasası'ndaki düzenlemenin uluslararası normlar ve standartlarla çelişmediğini, kimseyi tehdit etmediğini ve ayrımcılık yapmadığını söylemiştir. Yasanın kusursuz olmadığını ama doğru yürütülmesi halinde sakıncasının da olmadığını işaret etmiştir.⁵² Kısacası, bu taktik Slovakya'nın AB ile üyelik müzakereleri yürüttüğü dönemlerde ve İlerleme Raporları'nın yayınlandığı geçtiğimiz 15 senede etkiliyken günümüzde pek işlerliği kalmamıştır.⁵³

2.2. Macar Çifte Vatandaşlık Yasası

Macaristan Anayasası'nın altıncı maddesinin üçüncü bendi Macaristan Cumhuriyeti'nin sınırları dışında yaşayan Macarlarla ilgilendiğini ve onların Macaristan ile olan ilişkilerini tesis ve teşvik etme sorumluluğunu üzerine aldığını yazmaktadır.⁵⁴ Buna ek olarak, 2001 yılında Macaristan'da Viktor Orban Hükümeti kamuoyunda Statü Yasası olarak bilinen 62/2001

⁵¹ “Kétoldalúnak és Lezártnak Tekintette Eddig a Sólyom-ügyet a Brüsszeli Bizottság”, *MTI*, 14.10.2009, <http://www.bumm.sk/34482/ketoldalunak-es-lezartnak-tekintette-eddig-a-solyom-ugyet-a-brusszeli-bizottsag.html>, Erişim: 11.11.2009.

⁵² “Vollebaek: Slovak Language Act non-discriminatory if Properly Implemented”, *The Slovak Spectator*, 17.9.2009, http://www.spectator.sk/articles/view/36539/10/vollebaek_slovak_language_act_non_discriminatory_if_properly_implemented.html, Erişim: 20.1.2010.

⁵³ Aday ülke konumundaki Türkiye'nin insan hakları ve azınlıkların korunması hususunda sert biçimde eleştirilip denetlenmesi konusu göz önüne alındığında, AB'nin soruna olan yaklaşımı da tartışmaya açık başka bir meseledir.

⁵⁴ Macaristan Cumhuriyeti Anayasası için bkz. <http://www.lectlaw.com/files/int05.htm>, Erişim: 1.12.2009

Sayı 11 “Komşu Ülkelerde Yaşayan Macarlar Yasası”nı çıkarmıştır. Haziran 2001’de Macar Meclisi’nden geçen ve Ocak 2002’de yürürlüğe giren “Tercih Yasası” da komşu ülkelerde yaşayan yaklaşık üç buçuk milyon Macar azınlıktan dileyenlerin Macar kimliği alabilmesini sağlamaktadır. Buna göre, bu yasadaki yararlanan Macar kökenliler anavatanında geçici çalışma izni, eğitim, ucuz seyahat ve sağlık sigortası gibi imkanlardan istifade edebilmektedir. Her ne kadar Macar tarafının amacı Macar kültür ve kimliğinin korunması olarak ifade edilse de⁵⁵ bu eylemler Macaristan’ın komşularının iç işlerine müdahale etme kuşkusunu da uyandırmaktadır. Slovak Hükümeti de bu durum karşısında hoşnutsuzluğunu dile getirmekte, bunun egemenlik ilkesiyle bağdaşmadığını öne sürmektedir.⁵⁶

Nitekim, 2010 yılının Nisan ayında Macaristan’da yapılan genel seçimler sonucunda yeniden iktidara gelen Viktor Orban ve partisi Genç Demokratlar (FIDESZ)’ın ilk icraatı yurtdışındaki Macarlar’a vatandaşlık hakkını veren yasayı çıkarmak olmuştur. 26 Mayıs 2010 tarihinde kabul edilen yasaya göre komşu ülke vatandaşı Macarlar’ın istedikleri takdirde Macaristan vatandaşı olmaları kolaylaştırılmıştır.⁵⁷ Slovakya Hükümeti bu yasayı Macaristan’ın Trianon Antlaşması öncesindeki sınırları yeniden kazanma girişiminin yeni bir adımı olarak yorumlamıştır. Ayrıca, Slovak Başbakanı Fico ise Macaristan’ın kendisine göre daha iyi durumda olan Slovakya’yı zayıflatmak için böyle bir girişimde bulunduğunu iddia etmiştir.⁵⁸ Bu konuda Slovak Parlamentosu’nun girişimi Macaristan’ı kınamak ve derhal alternatif bir yasa çıkarmak olmuştur. 17 Temmuz 2010 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülen yasa Slovak vatandaşlarının çifte vatandaşlık almalarını engellemek amacıyla hazırlanmıştır. Başka ülkenin vatandaşlığını kazanan bir Slovak vatandaşı, bunu Slovak yetkililere bildirmekle yükümlendirilmiştir. Aksi takdirde 3319 Euro para cezasına

⁵⁵ “Hungary 'Status Law' Irks Neighbours”, *BBC*, 19.6.2001, http://news.bbc.co.uk/2/hi/world/monitoring/media_reports/1397385.stm, Erişim: 10.10.2009.

⁵⁶ Nick Thorpe, “Hungary and Slovakia Split in Rights Row”, *BBC*, 18.2.2002, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/1827214.stm>, Erişim: 10.10.2009.

⁵⁷ Király Andras, “Elfogadták a Kettős állampolgárságot (Çifte vatandaşlık kabul edildi)”, *Index*, 26.5.2010, http://index.hu/belfold/2010/05/26/elfogadtak_a_kettos_allampolgarsagot/ Erişim: 1.6.2010. Bu yasa bir bakıma iktidara gelen FIDESZ’in seçim öncesi verdiği bir sözün yerine getirilmesidir. Yasa öte yandan Slovakya’da 12 Haziran 2010 tarihinde yapılacak genel seçimler öncesinde bu ülkedeki aşırı milliyetçi grupları da tahrik etmektedir. Bu yüzden Slovakya’daki Macar azınlığın temsilcisi olan gruplar yasanın çıkarılması için Slovakya’daki seçimlerin sonuçlanmasının beklenilmesini tavsiye etmişlerdir. Buna rağmen Macar yetkililer öneriyi dikkate almamışlardır.

⁵⁸ “Fico: A Kettős Állampolgársági Törvény Időzített Bomba (Fico: Çifte Vatandaşlık Yasası Saatli Bombadır)”, *Index*, 21.5.2010, http://index.hu/kulfold/2010/05/21/fico_a_kettos_allampolgarsagi_torveny_idozitett_bomba/, Erişim: 1.6.2010.

çarpıtılarak vatandaşlıktan çıkarılacaktır. Çifte vatandaşlık sahibi bir Slovak vatandaşı ise bunu yetkililere bildirdiği takdirde para cezasına çarptırılmayacaktır, ama o da derhal Slovak vatandaşlığından çıkarılacaktır.⁵⁹ Görülüyor ki, bu aceleyle hazırlanmış bir yasadır. Nitekim yasa kabul edilir edilmez sıkıntı başgöstermiştir. Hem Slovak hem Çek vatandaşlığına sahip kişilerin de yasadaki olumsuz etkilenmesi söz konusudur. Bu konuda Çek ve Slovak yetkililer arasında müzakereler yürütülmektedir.⁶⁰ Ancak, kişiye veya zümreye yönelik yasa çıkarılamayacağı için bunun yeni sorunlara gebe olduğu açıktır.

İki ülkenin de Avrupa Birliği (AB) üyesi oldukları göz önüne alındığında, Slovak ve Macar vatandaşlarının aynı haklara sahip oldukları söylenebilir. Ancak, Macar kökenli başka ülke vatandaşları da vardır. Özellikle AB üyesi olmayan Sırbistan ve Ukrayna vatandaşı Macarlar'ın bu yasadaki faydalanabilecekleri açıktır. Ancak, Slovak kesiminin bu konuda en fazla itiraz eden ulus olması da dikkat çekmektedir. Keza, Macar kökenli bir Slovak vatandaşının Macaristan vatandaşı olmasının kendisine büyük avantajı olmayacaktır.

2.3. Devlet Başkanı Düzeyinde Yaşanan Bir Kriz

1 Eylül 2009 tarihinde Slovakya'da yürürlüğe giren Devlet Dil Yasası'nın hemen öncesinde 21 Ağustos 2009 tarihinde Macaristan Cumhurbaşkanı László Sólyom'un Slovakya'nın Komarno şehrinde yaşayan Macar azınlığın Aziz István Günü (20 Ağustos)⁶¹ nedeniyle düzenlediği bir etkinliğe katılmasına Slovak yetkililer tarafından izin verilmemesi ilişkilerin daha da gerginleşmesiyle neticelenmiş, hadise Macar tarafının şiddetli tepkisini beraberinde getirmiştir.⁶²

Slovakya, güney komşusu Macaristan'a bir nota göndererek Macar

⁵⁹ "A Szlovák Parlament Megrótta Magyarországot (Slovak Parlamentosu Macaristan'ı Kınadı)", *Index*, 25.5.2010, http://index.hu/kulfold/2010/05/25/a_szlovak_parlament_megrotta_magyarorszagot/, Erişim: 1.6.2010.

⁶⁰ "A csehek a Kettős Állampolgárságról Targyalnak a Szlovákokkal (Çekler Çifte Vatandaşlık Konusunda Slovaklarla Müzakere Ediyorlar)", *Index*, 29.5.2010, http://index.hu/kulfold/2010/05/29/a_csehek_az_allampolgarsagrol_targyalnak_a_szlovakokkal/, Erişim: 29.5.2010

⁶¹ Aziz István Günü, her sene 20 Ağustos'ta tarihî Macaristan Devletinin kuruluşunu kutladıkları bayramdır.

⁶² Benzer bir durum da Romanya'nın 15 Mart 2009 tarihinde bu ülkedeki Macar azınlığın etkinliğine katılmak üzere Romanya'ya gidecek Sólyom'un uçağına önce iniş izni vermesine rağmen bu izni kaldırmasıyla yaşanmış; bunun üzerine Sólyom, sınırı karayoluyla ve normal bir vatandaş gibi kimlik kontrolü sonrası geçerek etkinliğe katılabildi. "Hungarian President Calls off Tense Slovak Visit", *Reuters*, 21.8.2009, <http://www.reuters.com/article/idUSTRE57K4K020090821>, Erişim: 10.10.2009.

Cumhurbaşkanının Sovyetler Birliği'nin Çekoslovakya'ya müdahale etmesinin⁶³ kırk birinci yıldönümüne denk gelen 21 Ağustos tarihinde Slovakya'ya ziyarette bulunması halinde ülke sınırından içeri kabul edilmeyeceğini bildirmiştir. Slovakya Başbakanı Robert Fico, işgal ordularının arasında Macar birliklerin de yer aldığını ileri sürerek Sólyom'un ziyaretinin uygunsuzluğuna dikkat çekmiştir. Fico, basın toplantısında Macar Cumhurbaşkanının Slovak egemenliğindeki topraklarda Macar varlığına vurgu yapmak istemesini de eleştirmiştir. Fico, bu durumun AB'nin ve Slovakya'nın ilgili yasal mevzuatına aykırı bir durum teşkil etmediğini, Macar elçilik temsilcisinin bu konuda Slovakya Dışişleri Bakanlığı tarafından sabah saatlerinde bir notayla bilgilendirildiğini kaydetmiştir.⁶⁴ Diğer yandan, Macar tarafı da tüm detayların iki ay öncesinden belli olduğunu savunmaktadır.⁶⁵ Bu gelişmeler üzerine, Sólyom ise sınırı geçmeksizin Estergon'daki Maria-Valeria Köprüsü'nün⁶⁶ Macar tarafında bir basın açıklaması yaparak "müttefik ülkenin devlet başkanının ülkeyi ziyaretine izin vermemesi, duyulmamış, mazereti olmayan ve açıklanamaz bir durumdur" diyerek tepkisini dile getirmiştir.⁶⁷

Sólyom'un bir Cumhurbaşkanı olarak değil, AB üyesi bir ülkenin vatandaşı olarak Slovakya'ya girme hakkının bulunduğu, Slovak Hükümetinin bu yasal hakkı ihlal ettiği savunulmaktadır. AB yasalarına göre Schengen üyesi bir ülkenin vatandaşı, AB'nin herhangi bir ülkesine serbestçe seyahat etme hakkına sahiptir.⁶⁸

⁶³ Sovyetler Birliği'nin Çekoslovakya'ya müdahalesi hakkında bkz. Michel Salomon, *Prague Notebook : The Strangled Revolution*, Little, Brown, Boston, 1971. Bu konudaki yayınlanmış arşiv belgeleri için de bkz. *The Prague Spring 1968 : A National Security Archive Documents Reader*, (Editör: Jaromir Navratil), CEU Press, Budapest & New York, 1998.

⁶⁴ "Hungarian President Calls off Tense Slovak Visit", 21 Ağustos 2009.

⁶⁵ "Fico: Slovakia Denying Entry to Hungarian President László Sólyom", *The Slovak Spectator*, 22.8.2009, http://www.spectator.sk/articles/view/36285/10/fico_slovakia_denying_entry_to_hungarian_president_laszlo_solyom.html, Erişim: 10.10.2009.

⁶⁶ Maria-Valeria Köprüsü: Macaristan'ın Estergon şehri ile Slovakya'nın Štúrovo şehirlerini birbirine bağlayan sınır köprüsü. 20. yüzyılın başında yapılan köprü 1944 yılında Alman saldırısı sonucunda tahrip edilmiştir. Ruslar, sosyalist dönemde köprüyü restore ettirmemiş ve Çekoslovakya ile Macaristan sınırını birleştirmemiştir. Köprü, 2002 yılında onarılmış ve iki ülkenin Schengen Anlaşması kapsamına girene kadar gümrük ve sınır kapısı olarak işlemiştir.

⁶⁷ Christopher Szabo, "Slovak-Hungarian Relations Worsen As Hungary's President Barred", *Digital Journal*, 22.8.2009, <http://www.digitaljournal.com/article/278050>, Erişim: 10.10.2009.

⁶⁸ Tarık Demirkan, "Macar Cumhurbaşkanı Bir Vatandaş Olarak Slovakya'dan Hesap Soracak mı?", *Orient Express Türk Macar Kültürel Haber Sitesi*, (Tarih belirtilmemiş), <http://www.turkinfo.hu/index.php?oldal=hirek&&hiroldal=hirreszl&&adat=1972>, Erişim: 21.12.2009. Ayrıca Schengen Anlaşması için bkz. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/07/618&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>, Erişim: 17.10.2009.

2.4. Diğer Tartışma Konuları

Slovaklar ile Macarlar arasındaki kötü ilişkileri tetikleyen başka bir husus da Beneš Yasaları'nın mevcudiyetini sürdürmesidir. Beneš Yasaları, üst kısımda da belirtildiği gibi İkinci Dünya Savaşı sonrasında Çekoslovakya topraklarında yaşayan Alman ve Macar azınlıklara yönelik çıkarılan kanunların tümüne verilen ve dönemin Çekoslovakya Devlet Başkanı'nın adıyla anılan yasal düzenlemedir. Dar anlamda savaş sonrasında bu azınlıkların mallarına el konulması ve ülkeden çıkarılmasına yönelik alınan kararlar zamanla azınlık meselesine ilişkin tüm yasaları açıklamak için kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde Çek Cumhuriyeti'nde ve Slovakya'da bu kapsamda seksen dokuz adet yasa yürürlüktedir ve iki ülke de bunların yürürlükten kaldırılması yönünde isteksiz bir tutum sergilemektedir. Bu durum Çek Cumhuriyeti ve Slovakya'nın komşuları Almanya, Avusturya ve Macaristan ile sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. 20 Eylül 2007 tarihinde aşırı milliyetçi parti Slovak Ulusal Partisi (SNS) lideri Ján Slota tarafından verilen ve söz konusu yasaların değiştirilemeyeceğini ve kaldırılmayacağını ifade eden bir yasa teklifi Slovak Parlamentosu'nda kabul edilmiş, bu durum Macaristan cephesinde tepkiyle karşılanmıştır.⁶⁹

İki ülke arasında ilişkiler, Slota'nın başkanlığındaki azınlıklara karşı sert tutumuyla bilinen Slovak Ulusal Partisi (SNS)'nin 2006 seçimleri sonrası koalisyon hükümetinin ortağı olarak iktidara gelmesiyle kötüleşmiştir. Bu dönemde sokakta anadilinde konuşan Hedvig Malina isimli Macar üniversite öğrencisi Slovak milliyetçiler tarafından üzerine hakaret ve ırkçılık içeren yazılar yazılarak tartaklanmış ve soyulmuştur. Slovak yetkililer bu öğrencinin kendisini dövürdüğünü ileri sürmüş ve konu iki ülke kamuoyunda gündemi bir süre meşgul etmiştir.⁷⁰

Ayrıca, 1 Kasım 2008 tarihinde Slovakya Birinci Futbol Ligi'nde Dunajská Streda şehrinin Macarlar tarafından desteklenen takımı DAC (Dunaszerdahely Athletic Club) ve Başkent Bratislava'nın takımı Slovan, Dunajská Streda'da karşı karşıya gelmiştir. Karşılaşmadan ziyade çıkan olaylar dikkat çekmiş, müsabaka spordan öte Macar ve Slovak

⁶⁹“Nem nyúlhatnak a Benes-dekrétumokhoz Szlovákiában” (Slovakya'da Benes Yasaları'na Dokunulamayacak), *Index*, 20.9.2007, <http://index.hu/kulfold/benes5528>, Erişim: 3.1.2010.

⁷⁰“Megrugdostak Egy Magyar Diáklányt Szlovákiában” (Bir Macar Kız Öğrenci Slovakya'da Dövüldü), *Index*, 25.8.2006, <http://index.hu/kulfold/nyitra5601>, Erişim: 3.1.2010. Martina Jurinová, “Police: Hedviga Lied”, *The Slovak Spectator*, 18.9.2006, <http://www.spectator.sk/articles/view/24629>, Erişim: 3.1.2010.

milliyetçilerin birbirlerine tehdit ve hakaretlerde bulunduğu bir platforma dönüşmüştür. Macar taraftarlar tribüne giren Slovak polisi tarafından tartaklanmış, Slovak Emniyeti ve yetkililer bu konuda video kayıtlarının ellerinde olduğunu ancak Macar yetkililere bunu göstermeyeceklerini ifade etmiştir.⁷¹

Bunlara ek olarak, Slovakya’da 1 Nisan 2010 tarihinde yürürlüğe girmesi kararlaştırılan bir yasa Cumhurbaşkanı Ivan Gasparovic tarafından veto edilerek Parlamento’ya iade edilmiştir. Yasaya göre, Slovakya’daki tüm okullarda sınıflara Slovak bayrağı, arması ve Slovak devletine ait sembollerin yerleştirilmesi zorunluluğu getirilirken yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren her Pazartesi sabahı okullarda Slovak Milli Marşı’nın çalınması öngörülmekteydi. Cumhurbaşkanı Gasparovic, yasaya taraftar olduğunu ancak Slovak okullarında gerekli hazırlıkların yapılabilmesi açısından konunun Eylül ayında tekrar gündeme getirilmesini isteyerek yasayı veto ettiğini açıklamıştır. Ancak, otoriteler Slovakya ve Macaristan’da yapılacak seçimlerin hemen öncesinde iki ülkede de milliyetçi partilerin oy kazanmasına neden olabileceği düşünülerek yasanın şimdilik askıya alındığını ifade etmişlerdir.⁷²

MKP, anavatan ile işbirliğini savunan bir partidir. MKP Başkanı Csáky Pál Slovak muhalefet partileriyle işbirliği yapmamakla eleştirilmektedir. Başka bir eleştiri de MKP’nin Slovakya’daki Macarlar’ı bütünleştirici bir parti programının olmadığı yönündedir.⁷³ Bunun için Slovakya’daki seçimlerde Macar azınlığın hakkını savunmak üzere MKP’nin yeterli oyu alacağını düşünmeyen Macar kökenli siyasetçiler MKP’nin eski başkanı Bélá Bugár önderliğinde MKP ile yaptıkları müzakerelerden netice alamayarak partiden ayrılmışlar ve Most-Híd (Köprü) olarak adlandırılan Együttmüködés Pártja-Strana Spolupráce (EP-SS) (İşbirliği Partisi)’ni 2009 yılının Haziran ayında kurmuşlardır. Bu liberal parti, Macaristan’ın azınlık meselelerine karışmaması gerektiğini, sorunun Slovaklar ve Macar azınlık arasında çözülmesinin mümkün olduğunu savunmaktadır. 14

⁷¹ Szilvássy Jozsef, “Szlóvákia Nem Magyar Videokölcsönzö”, *Népszabadság*, 9.2.2009, http://nol.hu/lap/vilag/lap-20090209-20090209_2-22, Erişim: 1.6.2010.

⁷² Rob Cameron, “Slovak President Gasparovic Sends Back Patriotism Law”, *BBC*, 19.3.2010, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8577338.stm>, Erişim: 31.5.2010

⁷³ İki parti arasındaki fikir ayrılıkları için bkz. “MKP: Hányan Mennek le HÍD-ba?” (Köprüye Kaç Kişi Geçiyor?), *Kitekintő*, 10.2.2009, http://kitekinto.hu/karpat-medence/2009/06/10/mkp_hanyan_mennek_le_hid-ba Erişim: 1.6.2010. ve “Bugár visszatér? – “Ha Csáky Marad, a Párt Szakad (Bugár geri mi dönüyor?-Csáky kalırsa parti bölünür)”, *Kitekintő*, 11.2.2009, http://kitekinto.hu/karpat-medence/2009/02/11/bugar_visszater_ha_csaky_marad_a_part_szakad, Erişim: 1.6.2010.

Kasım 2009 tarihinde Slovakya'nın sekiz yerel idare bölgesinde seçimler yapılmıştır. Bu seçimlerde Macar azınlığın desteklediği Macar Koalisyon Partisi (MKP-SMK) Bratislava ilinde 26, Trnava ilinde 11, Nitra ilinde ise 13 milletvekilini yerel meclislere göndermiştir. Bununla beraber Macar kökenli vali adayları da hiçbir bölgede seçilememiştir.⁷⁴

İki ülke ilişkilerini geren azınlık meselesi konularından biri de iki ulusun aşırı Macar milliyetçilerinin örgütlenme girişimleridir. Slovakya'da Slovenská Pospolitos (Slovak Kardeşliği), Macaristan'da da Gárda aşırı milliyetçi ve irredentistlerin biraraya geldiği örgütler olmuşlardır. Her ne kadar kuruluş programlarında belirtilmese de tek tip kıyafet giymelerinden ve şiddete eğilimli olmalarından bu örgütlenmelerin paramiliter yapılar oldukları düşünülebilir.⁷⁵ Slovak Hükümeti Slovak Kardeşliği'nin eylemlerini 2006 yılında yasaklamıştır ama Slovak mahkemesi 2009 yılında bu konuda yürütmenin durdurulmasına hükmetmiştir. Bu olaydan bir gün sonra Macar Başkent Mahkemesi Gárda'nın faaliyetlerini yasaklamıştır. Buna rağmen, Slovak tarafı, Gárda'nın Slovakya'nın bazı şehirlerinde örgütlenmeye gittiğini ve silahlı taburlar oluşturduğunu iddia etmektedir.⁷⁶

Genel Değerlendirme

Kirschbaum, Orta Avrupa coğrafyasında milliyetçiliğin tanımının bir ulusun o coğrafyada ne zamandan beri devletleştiğine isnat edilerek açıklanmaya çalışıldığını vurgular. Bu şarta sahip olmayan ulusların ise tarihî iddiası yoktur.⁷⁷ Bu görüş ışığında Slovaklar ve Macarlar arasındaki tartışmayı açıklamak mümkündür. Slovaklar, kendilerini Büyük Moravya İmparatorluğu'nun mirasçısı olarak kabul ederken, Macarlar bu görüşü kabul etmemiş, Slovak halkının Macar yurt tutuşu olan 896 tarihinden itibaren bölgeye göçen farklı kavimlerin Slavlaşması suretiyle meydana geldiğini

⁷⁴ Slovak idari yapılanmasında bölgeler şunlardır: Bratislava (Pozsony), Trnava (Nagyszombat), Nitra (Nyitra), Trenčín (Trencsén), Košice (Kassa), Prešov (Eperjes), Žilina (Zsolna), Banksá Bystrica (Besztercebánya). Parantez içinde verilen isimler bölgelerin Macarca isimleridir. Seçim öncesi haberler için bkz. Michaela Stanková, "Regional Elections Start: Eight Regions Hundreds of Candidates", *The Slovak Spectator*, 14.11.2009, http://www.spectator.sk/articles/view/37100/2/regional_elections_start_eight_regions_hundreds_of_candidates.html, Erişim: 14.11.2009. Seçim sonuçları için ise bkz. "Milyen Lesz az Egyes Megyei Önkormányzatok Összetétele?", 15.11.2009, http://www.felvidek.ma/index.php?option=com_content&task=view&id=18471&Itemid=1, Erişim: 15.11.2009.

⁷⁵ Bu konuda bkz. "A Magányos Gárda", *Index*, 1 Eylül 2007, <http://index.hu/belfold/grd1134/> Erişim: 1.6.2010. Ayrıca Gárda Derneği tüzüğü için bkz. www.magyardarda.hu, Erişim: 1.6.2010.

⁷⁶ "Fico: Szlovákiában is Toboroz Tagokat a Magyar Gárda", *Index*, 24.3.2009, http://index.hu/kulfold/2009/03/24/fico_szlovakiaban_is_toboroz_tagokat_a_magyar_garda/, Erişim: 1.6.2010.

⁷⁷ Kirschbaum, *ibid*, p.108.

öne sürmüşlerdir. Milliyetçi tartışmaların olduğu dönemde ise kendini arayan Slovak halkı önceleri ulusal bilinç güdüsü ve kaygısı taşımayan bir serf baskısıyla yüzleşmiş; on sekizinci yüzyıldan sonra yoğun bir sosyal ayrımcılığa ve Macarlaştırma politikasına maruz kalmıştır. Macarlar'ın aynı topraklarda birlikte yaşadığı Slovaklar'a yönelik ayrımcı tutumu ise on dokuzuncu yüzyılda ortaya çıkmış, Macarların kendilerini üstün görmesiyle büyümüş, Habsburg yönetimine karşı verilen 1848-49 Macar Özgürlük Savaşı'nın başarısız olması sonucunda daha da körüklenmiş ve 1867 yılında Macaristan'ın Habsburg topraklarında Cermen kökenlilerin yanında egemen eşit statü kazanmasıyla beraber doruğa çıkmıştır.

Orta Avrupa'daki Macarlar, Macaristan'a komşu ülkeler olan Çekoslovakya, Yugoslavya ve Romanya'da Trianon Antlaşması sonucunda azınlık statüsüne düşmüşlerdir. Büyük güçler bölgedeki barışın tesisinin Macaristan Krallığı topraklarını bölerek mümkün olacağını düşünmüşlerdir. Dönemin Birleşik Krallık Başbakanı Lloyd George *“Eğer Macarları hatırı sayılır parçalara bölüp azınlık konumuna düşürmezsek Güneydoğu Avrupa'da barış asla kalıcı olmaz”* diyerek savaş sonrası olası bir Macar revizyonizminin önüne geçmek istemiştir. Böylece, yaklaşık on yüzyıl hakim ulus konumundaki Macarlar'ın bir kısmı, o güne kadar yönettikleri Slovaklar ile rolleri değişmiştir. Ayrıca, Çekoslovakya Orta Avrupa'ya huzur ve demokrasi getiren devlet olarak Batı'nın sempatisini kazanmış, Macaristan da günah keçisi konumunda olmuştur. İki ülke ilişkilerini incelerken bu husus mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

Çekoslovaklar ise devletlerinin kurulmasının ardından o ülkede azınlık statüsüne düşen Macarlar'a ayrımcı davranmışlardır. 1950'li yıllardan itibaren Macar azınlığın durumunda geçmiş dönemlere oranla biraz iyileşme olsa da bu Macar azınlığı memnun etmemiş, Slav kökenli Çek ve Slovaklar'a göre daha aşağı bir muameleye maruz kaldıklarını ileri sürmüşlerdir.

İki ülke arasında, Macar azınlığın konumundan kaynaklanan sorunlar günümüzde de sürmektedir. Her şeyden önce Macarlar kendi anadillerini özgürce kullanamadıklarından şikayetçilerdir. Slovakya'nın özellikle dil konusunda takındığı tutum yeni değildir. Slovakya, 1990'ların başından beri benzeri yasaları hayata geçirmeye çalışmaktadır. Slovak Hükümetleri, devletin bütünlüğünün, kültürel yapısının ve kimliğinin bozulmasını istememektedir; Macarlar da kimliklerini yitirmemek için mücadele etmektedirler.

Slovakya'nın sembolü ve bayraklarında da mevcut olan çifte haç Macaristan'ın da sembolüdür. Sembolleri bile birbirine benzeyen, tarihleri iç içe geçmiş iki ulus arasındaki sorunların çözülememesinin altında yatan etmenler tarihlerinin etkisinden kurtulamamış iki ülkenin uzlaşmaz bir tutum sergilemesi, Tuna Nehri'nin iki yakasında şiddete eğilimli milliyetçi akımların yükselişe geçmesi ve uluslararası hukuk kurallarının çiğnenmesi biçiminde özetlenebilir. Sorunun anlaşılması, bölgenin ve iki ülkenin tarihinin iyi tahliliyle mümkündür.

Günümüzde Slovakya ve Macaristan AB, NATO, AGİT gibi örgütler vasıtasıyla müttefiklerdir; Polonya ve Çek Cumhuriyeti'nin de katılımıyla bölgesel işbirliğini destekleyici Visegrád Dörtlüsü'nü kurmuşlardır. Bu ittifaklar, aralarındaki sorunu ortadan kaldırmasa da iki ülke yetkilileri arasında sorunla ilgili istişarelerde bulunulmasını sağlamaktadır. Bu özelliğiyle sorunun içinden çıkılmaz bir hale gelmesinin de en büyük engelleyicisi konumundadır. Yine de örneğin, AB ile ilgili oylama gerektiren meselelerde iki taraf aralarındaki sorunları ileri sürerek birbirlerine destek vermemektedirler.

Gazeteci Tarık Demirkan'ın, “*Eski düşmanlıkları ortadan kaldırmaya, sınırın her iki yakasında da dalgalanan AB'nin çok fiyakalı, çok yıldızlı bayrakları acaba yetecek miydi?*” sorusu durumu oldukça net biçimde açıklamaktadır.⁷⁸ Azınlık haklarının korunmasını isteyen, bu konuda Türkiye'yi gözleyip rapor yazan, Kopenhag Kriterleri'nin uygulanmasının bekçisi olduğunu ileri süren AB'nin meseleyi iki ülkenin işçileri kapsamında değerlendirmesi dikkat çekmektedir.

⁷⁸ Tarık Demirkan, “Cumhurbaşkanı Kapıda Kalınca...”, *Orient Express*, Türk-Macar Kültürel Haber Sitesi, <http://www.turkinfo.hu/index.php?oldal=hirek&&hioldal=hirreszl&&adat=1329>, Erişim: 21.1.2010.

KAYNAKÇA

- Altuğ, Yılmaz. *Çekoslovakya*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2002.
- Borsody, Stephen. *The New Central Europe Triumphs and Tragedies*, Columbia University Press, 1993.
- Eckhardt, Ferenc. *Macaristan Tarihi*, (Çev. İbrahim Kafesoğlu), TTK, Ankara, 1949.
- Galantai, Jozsef. *Hungary in the First World War*, Akademiai Kiado, Budapest, 1989.
- Golan, Galia. *Reform Rule In Czechoslovakia The Dubček Era 1968-69*, Cambridge, 1973.
- Henderson, Karen. *Slovakia The Escape From Invisibility*, Routledge, 2002.
- Juhasz, Gyula. *Hungarian Foreign Policy 1939-1945*, Akademiai Kiado, 1985.
- Kann, Robert. *The Multinational Empire vol.1*, Octagon Books, New York, 1983.
- Kalman, Janics. *Czechoslovak Policy and the Hungarian Minority, 1945-1948*, Columbia University Press, 1982.
- Kirschbaum, Stanislav J. *A History of Slovakia The Struggle for Survival*, St. Martin's Griffin, New York, 1996.
- Kostya, Sándor A. *Northern Hungary A Historical Study of the Czechoslovak Republic*, (Çev. Zoltán Leskowsky), Associated Hungarian Teachers, Toronto, 1992.
- Lewis, Paul G. *Central Europe Since 1945*, Longman, 1994.
- Macmillan, Margaret. *Paris 1919: 1919 Paris Barış Konferansı ve Dünyayı Değiştiren Altı Ayın Hikayesi*, (Çev. Belkıs Dişbudak), ODTÜ Yayıncılık, Ankara, 2001.
- Panayi, Panikos. *An Ethnic History of Europe Since 1945 Nations, States and Minorities*, Longman, 2000.
- Romsics, Ignác. *The Dismantling of Historic Hungary: The Peace Treaty of Trianon 1920*, East European Monographs, Columbia University Press, New York, 2002.
- Saral, Emre. "Büyük Macaristan Projesi: Anavatan ve Komşu Ülkelerdeki Macar Azınlıkların Konumu", 2023, S. 88, Ağustos 2008, s. 66-75.

Toseviç, D.J. *Orta Avrupa ile Balkan Avrupası'nın İttihadı ve Çekoslovakya'nın Rolü*, Üniversite Kitabevi, İstanbul, 1940.

Wallis, B.C. "The Slavs of Northern Hungary", *Geographical Review*, Vol. 6, No. 3, September 1918, pp. 268-281.

Watson, Hugh-Seton. *Eastern Europe Between The Wars 1918-1941*, Cambridge, 1945.

İnternet Adresleri:

Avrupa Komisyonu. *Slovakya'nın Adaylık Başvurusuna İlişkin Rapor DOC/97/20*, http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/dwn/opinions/slovakia/sk-op_en.pdf, Erişim: 15.10.2009

Avrupa Komisyonu. *2002 Yılı Slovakya İlerleme Raporu SEC (2002) 1410*, http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/2002/sk_en.pdf, Erişim: 15.10.2009

BBC, www.bbc.co.uk

Index, www.index.hu

Kitekinfo, kitenkito.hu

MTI (Macar Haber Ajansı), www.mti.hu

Orient Ekspres Türk-Macar Haber Portalı, www.turkinfo.hu

The Slovak Spectator, www.spectator.sk